ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
RĒZEKNES TIESU NAMS

Lietas arhīva Nr. A42-02465-17
ECLI:LV:ADRJRTN:2017:1114.A420246517.1.S

S P R I E D U
LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Rēzeknē 2017.gada 14.novembrī

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnesis S.Linkevičs

piedaloties pieteicējam /pers. D/ un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes - Ieslodzījuma vietu pārvades, pārstāvim /pers. E/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. D/ pieteikuma par Daugavgrīvas, Jēkabpils un Brasas cietumu administrācijas faktiskās rīcības, inficējot pieteicēju ar C hepatītu, atzīšanu par prettiesisku un nodarītā personiskā un morālā kaitējuma 20000 *euro* apmērā atlīdzinājumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ieslodzījuma vietu pārvaldē 2017.gada 15.martā tika saņemts /pers. D/ (turpmāk - pieteicējs) iesniegums, kurā pieteicējs lūdza viņam atlīdzināt smagu fizisku un morālo kaitējumu 20 000 *euro* apmērā, jo pieteicējs atrodoties ieslodzījumā tika aplipināts ar C hepatītu.

Ieslodzījuma vietu pārvalde (turpmāk arī atbildētāja vai Pārvalde), izvērtējot pieteicēja iesniegumu, ar 2017.gada 8.maija lēmumu Nr.1/8-S/1160 (turpmāk - Lēmums) atzina, ka pieteicējam ieslodzījuma vietās tika nodrošināta atbilstoša veselības aprūpe un nolēma atteikt pieteicējam atlīdzināt morālo kaitējumu 20 000 *euro* apmērā *(lietas 24.-26.lapa)*.

Lēmums pamatots ar sekojošiem argumentiem.

[1.1] Pieteicēja medicīniskajā dokumentācijā nav informācijas par to, vai pieteicējam tika veiktas analīzes uz C hepatītu pirms apcietinājuma. Atrodoties apcietinājumā, minētais izmeklējums pēc pieteicēja 2016.gada 13.aprīļa iesnieguma veikts 2016.gada 20.aprīlī, kad tiek apstiprināta VHC infekcija.

Visas Pārvaldes ieslodzījuma vietu Medicīnas daļas ir sertificētas un novērtētas atbilstoši Ministru kabineta 2009.gada 20.janvāra noteikumiem Nr.60 "Noteikumi par obligātajām prasībām ārstniecības iestādēm un to struktūrvienībām" (turpmāk - Noteikumi Nr.60). Daugavgrīvas cietuma Medicīnas daļa pēdējo reizi atbilstībai šiem noteikumiem pārbaudīta un sertificēta 2015.gada 27.maijā un atzīta par atbilstošu noteikumiem.

[1.2] Laika periodā no 2016.gada 13.marta līdz 2017.gada 13.martam pieteicējam veiktas vairākas intravenozas manipulācijas: 2016.gada 20.aprīlī pēc pieteicēja iesnieguma ņemta asins analīze uz Anti HCV; no 2016.gada 3.jūnija līdz 2016.gada 14.jūnijam pieteicējs ārstējās Latvijas Cietumu slimnīcā Olaines cietumā, kur veiktas asins analīzes un asins bioķīmiskie izmeklējumi; 2016.gada 1.augustā un 2017.gada 17.februārī izsaukta Neatliekamā medicīniskā palīdzība, kura veic intravenozas injekcijas; 2017.gada 28.februārī noņemta asins analīze pirms hepatologa konsultācijas.

Ieslodzījuma laikā pieteicējam sniegta neatliekamā medicīniskā palīdzība un veikti invazīvi izmeklējumi arī ārstniecības iestādēs ārpus ieslodzījuma vietas: no 2008.gada 9.septembra līdz 2008.gada 10.septembrim sniegta neatliekamā palīdzība SIA "Daugavpils reģionālajā slimnīca"; no 2010.gada 1.oktobra līdz 2010.gada 6.oktobrim P.Stradiņa klīniskās universitātes slimnīcas Invazīvās sirds un asinsvadu kateterizācijas laboratorijā veikta sirds asinsvadu stentēšana; no 2010.gada 29.septembra līdz 2010.gada 30.septembrim Jēkabpils rajona centrālās slimnīcas Reanimācijas nodaļā veikta sirds ritma atjaunošana (defibrilācija) un no 2011.gada 23.marta līdz 2011.gada 25.martam Jēkabpils rajona centrālā slimnīcas 2.terapijas nodaļā ievietots ar stenokardijas lēkmi. Nevienā no minētajām ārstniecības iestādēm pacientam netika veiktas asins analīzes uz C hepatītu, jo to neparedz neviens normatīvais akts un arī pieteicējs līdz 2016.gada 13.martam nebija vērsies pie ieslodzījuma vietu ārstniecības personām ar vēlēšanos veikt analīzes uz C hepatītu.

Pārvalde, izvērtējot ieslodzījuma vietu darbības, nodrošinot veselības aprūpi pieteicējam, secina, ka pieteicējam ieslodzījuma vietās ir nodrošināta atbilstoša veselības aprūpe.

[1.3] Vērtējot pieteicēja pieteikto kaitējuma atlīdzinājumu, Pārvalde norāda, ka Administratīvā procesa likuma 92.pants paredz personai tiesības prasīt atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem, personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņai nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. Atlīdzinājuma izmaksas kārtību un apmērus reglamentē Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likums (turpmāk - Atlīdzināšanas likums). Atlīdzināšanas likuma 1.pantā ir noteikts, ka likuma mērķis ir nodrošināt privātpersonai Satversmē un Administratīvā procesa likumā noteiktās tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par mantisko zaudējumu vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas tai nodarīts ar valsts pārvaldes iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību. Tā kā konkrētajā gadījumā nav konstatēta Daugavgrīvas, Jēkabpils un Brasas cietumu administrācijas prettiesiska faktiskā rīcība vai prettiesisks administratīvais akts, nav arī konstatēts zaudējumu atlīdzināšanas pamats. Ievērojot minēto. Pārvalde uzskata, ka iesniedzēja prasība par morālo kaitējuma atlīdzināšanu ir nepamatota.

[2] Par Lēmumu pieteicējs Administratīvajā rajona tiesā iesniedza pieteikumu. Pieteicējs norāda, ka viņš atrodas ieslodzījumā kopš 2004.gada augusta. Pieteicējam C hepatīts tika diagnosticēts 2016.gada aprīlī.

Pieteicējs uzskata, ka viņš arnbsp; C hepatītu tika inficēts, kad viņam taisīja zāļu injekcijas cietumu medicīnas daļās, vai kad tika ņemtas asins analīzes, vai kad tika rauti slimie zobi.

Pieteikumā arī norādīts, ka Pārvaldei un tās pakļautībā esošajiem cietumiem ir pienākums aizsargāt ieslodzītos no infekcijām, kā arī gadījumos, kad ieslodzītajam tiek sniegta medicīnas aprūpe ārpus cietuma, jāseko, lai tiktu lietotas vienreizējas šļirces un instrumenti.

Pieteicējs uzskata, ka ar C hepatītu tika inficēts, kad atradās ieslodzījumā, tāpēc Ieslodzījuma vietu pārvaldei ir jāuzņemas atbildība par notikušo un pieteicējam jākompensē fizisku un morālo kaitējumu 20 000 *euro* apmērā.

[3] Administratīvajā rajona tiesā 2017.gada 10.augustā saņemts Ieslodzījuma vietu pārvaldes rakstveida paskaidrojums par pieteikumu (*lietas 36.-37.lapa*). Iestāde iesniegto pieteikumu neatzīst un lūdz noraidīt. Atbildētāja atkārto tos pašus argumentus, kas norādīti pārsūdzētajā lēmumā.

[4] Tiesas sēdē pieteicējs uzturēja pieteikumu, atkārtojot pieteikumā izteiktos argumentus.

Atbildētājas pārstāvis tiesas sēdē neatzina pieteikumu, pamatojoties uz Lēmumā norādītajiem argumentiem.

Motīvu daļa

[5] Tiesa, noklausījusies administratīvā procesa dalībnieku paskaidrojumus, izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, atzīst, ka pieteikums nav pamatots un ir noraidāms.

[6] Latvijas Republikas Satversmes 111.pantā noteikts, ka valsts aizsargā cilvēka veselību un garantē ikvienam medicīniskās palīdzības minimumu. Satversmes tiesa ir norādījusi, ka šī norma uzliek valstij pienākumu aizsargāt ikvienas personas tiesības pašai rūpēties par savu veselības stāvokli, kā arī pienākumu atturēties no darbībām, kas traucē personai īstenot šīs tiesības. Latvijas Republikas Satversmes 111.pants neuzliek valstij pienākumu nodrošināt ikvienam iespējami augstāko veselības līmeni, taču no šajā pantā noteiktā izriet valsts pienākums noteiktos gadījumos un tādā līmenī, kas cieši saistīts ar šīs valsts ekonomiskajām iespējām, veikt pasākumus, lai aizsargātu cilvēku veselību *(sk. Satversmes tiesas 2002.gada 22.oktobra sprieduma lietā Nr.2002-04-03 secinājumu daļas 1.punktu un 2004.gada 23.aprīļa sprieduma lietā Nr.2003-15-0106 6.punktu)*.

Augstākās tiesas Administratīvo lietu departaments (turpmāk - Augstākā tiesa) ir atzinis, ka ieslodzījumā esošajām personām jābūt nodrošinātam noteiktam cilvēktiesību minimumam, kas personai nevar tikt atņemts, lai nepārkāptu personas tiesības uz cilvēcīgu izturēšanos *(sk. Augstākās tiesas 2006.gada 23.maija lēmuma lietā Nr.SKA-300/2006 10.punktu)*. Citiem vārdiem sakot, tiklīdz ieslodzījumā esošajai personai tiek atņemts tai piemītošo tiesību minimums, uzskatāms, ka cilvēktiesību aizskārums ir būtisks *(sk. minētā lēmuma 7.punktu)*. Attiecinot minēto uz izskatāmās lietas apstākļiem, secināms, ka medicīniskās palīdzības nenodrošināšana ieslodzītajai personai ir vērtējama, kā būtisks Latvijas Republikas Satversmes 95.pantā un 111.pantā paredzēto cilvēktiesību aizskārums (Latvijas Republikas Satversmes 95.pantā noteikts, ka valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu. Spīdzināšana, citāda cietsirdīga vai cieņu pazemojoša izturēšanās pret cilvēku ir aizliegta. Nevienu nedrīkst pakļaut nežēlīgam vai cilvēka cieņu pazemojošam sodam).

[7] Latvijas Sodu izpildes kodeksa (turpmāk – Kodekss) 78.panta pirmajā daļā noteikts, ka ar brīvības atņemšanu notiesātajiem un apcietinātajiem brīvības atņemšanas iestāžu medicīniskie dienesti valsts garantēto medicīnisko palīdzību sniedz Ministru kabineta noteiktajā apjomā un kārtībā. Pārējo medicīnisko palīdzību ar brīvības atņemšanu notiesātie un apcietinātie saņem Ārstniecības likumā noteiktajā kārtībā. Saskaņā ar Kodeksa 78.panta otro daļu, ja ar brīvības atņemšanu notiesātajiem nepieciešama neatliekama medicīniskā palīdzība, kuru brīvības atņemšanas ārstniecības iestādē nav iespējams sniegt, šādu palīdzību viņiem sniedz citā ārstniecības iestādē. Brīvības atņemšanas iestāde nodrošina notiesātā apsardzi.

Līdz 2015.gada 8.jūnijam apcietinātajam vai notiesātajam sniedzamo veselības aprūpes pakalpojumu apjomu un kārtību, kādā ieslodzījuma vietās tiek sniegti šie pakalpojumi, noteica Noteikumi Nr.25, savukārt no 2015.gada 9.jūnija tos aizstāja Noteikumi Nr.276, kas nosaka apcietinātajam vai notiesātajam sniedzamo veselības aprūpes pakalpojumu apjomu, kārtību, kādā ieslodzījuma vietās un Latvijas Cietumu slimnīcā sniedz šos pakalpojumus, un kārtību, kādā ieslodzīto nosūta veselības aprūpes pakalpojumu saņemšanai ārstniecības iestādē ārpus ieslodzījuma vietas.

Noteikumu Nr.25 2.punkts noteica, ka ieslodzītais bez maksas saņem: 1) primāro veselības aprūpi, ko nodrošina ieslodzījuma vietas ārstniecības personas, izņemot plānveida stomatoloģisko palīdzību; 2) neatliekamo stomatoloģisko palīdzību; 3) sekundāro veselības aprūpi, ko nodrošina ieslodzījuma vietas ārsti, bet ja slimība ir akūtā stadijā vai hroniska slimība ir paasinājuma stadijā, tad, pamatojoties uz medicīniskām indikācijām, arī ārsti ārstniecības iestādēs ārpus ieslodzījuma vietas; 4) efektīvākās un izmaksas ziņā lētākās zāles, kuras izrakstījusi ieslodzījuma vietas ārstniecības persona; 5) no valsts budžeta apmaksātos veselības aprūpes pakalpojumus ārpus ieslodzījuma vietas esošajās ārstniecības iestādēs, pamatojoties uz medicīniskajām indikācijām, atbilstoši normatīvajiem aktiem par veselības aprūpes organizēšanu un finansēšanu.

Savukārt Noteikumi Nr.276 paredz, ka ieslodzītais bez maksas saņem 1) primāro veselības aprūpi, ko nodrošina ieslodzījuma vietas ārstniecības personas, izņemot plānveida stomatoloģisko palīdzību; 2) neatliekamo stomatoloģisko palīdzību; 3) sekundāro veselības aprūpi, ko nodrošina ieslodzījuma vietas ārstniecības personas vai Latvijas Cietumu slimnīca, bet, ja ieslodzītajam nepieciešami veselības aprūpes pakalpojumi, kurus nav iespējams nodrošināt ieslodzījuma vietā vai Latvijas Cietumu slimnīcā, tad, pamatojoties uz medicīniskajām indikācijām, arī ārstniecības iestādes ārpus ieslodzījuma vietas; 4) efektīvākās un izmaksu ziņā lētākās zāles, kuras izrakstījusi ieslodzījuma vietas ārstniecības persona; 5) no valsts budžeta apmaksātos veselības aprūpes pakalpojumus ārstniecības iestādēs ārpus ieslodzījuma vietas, pamatojoties uz medicīniskajām indikācijām, atbilstoši normatīvajiem aktiem par veselības aprūpes organizēšanu un finansēšanu.

No minētajām tiesību normām izriet ieslodzīto (arī pieteicēja) tiesības saņemtnbsp; un ieslodzījuma vietai nodrošināt nepieciešamo medicīnisko palīdzību ieslodzītajam, tātad ieslodzījumā esošai personai sniegtajiem veselības aprūpes pakalpojumiem un to sniegšanas kārtībai bija un ir jāatbilst minētajās tiesību normās noteiktajam.

[8] Lietā nav strīda par to, ka pieteicējam, atrodoties ieslodzījuma vietā, tika diagnosticēts C hepatīts (2016.gada aprīlī).

Lietā ir strīds par to, vai atbildība par pieteicēja inficēšanu ar C hepatītu jāuzņemas Ieslodzījuma vietu pārvaldei un jākompensē pieteicējam nodarītaisnbsp; personiskais un morālais kaitējums 20 000 *euro* apmērā.

[9] Augstākā tiesa attiecībā uz veselības aprūpes nodrošināšanu ieslodzītajām personām ir norādījusi, ka gan Pārvaldei, gan Veselības inspekcijai kā atbildētājas - Latvijas Republikas - piekritīgajām iestādēm var būt atšķirīga kompetence ieslodzīto personu sūdzību izskatīšanā. Ciktāl lietā var būt vērtējama medicīniskās aprūpes nodrošināšana pati par sevi, par piekritīgo iestādi var uzstāties Pārvalde. Savukārt, tiklīdz ieslodzītajai personai

rodas iebildumi par ārstniecības procesu jeb par veselības aprūpes kvalitāti, gan no Pacientu tiesību likuma 18.panta otrās daļas, gan no iestāžu parastās kompetences viedokļa par piekritīgo iestādi var uzstāties Veselības inspekcija kā iestāde, kas tieši ir kompetenta pēc būtības un profesionāli izvērtēt ieslodzīto personu sūdzības *(sk. Augstākās tiesas 2013. gada 6. decembra lēmuma lietā Nr. SKA-1164/2013 13. punktu)*.

[10] Izvērtējot pieteicēja tiesas sēdē un pieteikumā norādītos argumentus, tiesa secina, ka pieteicējs nenorāda uz to, ka viņam ieslodzījuma vietās netika nodrošināta pietiekama veselības aprūpe, pieteicēja iebildumi vērsti uz saņemtās veselības aprūpes kvalitāti, jo pieteicēja ieskatā minētās veselības aprūpes rezultātā pieteicējs tika inficēts arnbsp; C hepatītu.

Lietā nav strīda par to, ka pieteicējam ieslodzījuma vietās, kurās viņš izcieta sodu tika nodrošināta nepieciešamā medicīniskā palīdzība.

Līdz ar to tiesa secina, ka pieteicēja arguments, ka sakarā ar to, kanbsp; ar C hepatītu pieteicējs tika inficēts, kad atradās ieslodzījumā, tāpēc Ieslodzījuma vietu pārvaldei ir jāuzņemas atbildība par notikušo, ir noraidāms.

Iestāde, kuras kompetencē ietilpst veselības aprūpes kvalitātes kontrole, ir Veselības inspekcija. Šīs iestādes darbības mērķis ir īstenot valsts pārvaldes funkcijas veselības nozares uzraudzībā un kontrolēt, lai nodrošinātu minēto jomu regulējošo normatīvo aktu prasību ievērošanu un izpildi *(Ministru kabineta 2008.gada 5.februāra noteikumu Nr.76 "Veselības inspekcijas nolikums" 2.punkts)*.

Savukārt no Pacientu tiesību likuma 18.panta otrās daļas izriet, ka personas tiesību un tiesisko interešu aizstāvēšana var notikt arī administratīvā procesa ietvaros. Administratīvos aktus un faktisko rīcību var apstrīdēt Veselības inspekcijā, bet Veselības inspekcijas lēmumu - pārsūdzēt tiesā.

Secināms, ka, ciktāl ieslodzītās personas sūdzības attiecas uz medicīniskās aprūpes kvalitāti, piekritīgā iestāde atbilstoši iepriekš norādītajām normām ir Veselības inspekcija. Ja personu neapmierina Veselības inspekcijas lēmums, tā var vērsties tiesā administratīvā procesa kārtībā.

Līdz ar to pieteicējam konkrētajā situācijā jāvēršas Veselības inspekcijā, kura ir tiesīga izvērtēt medicīnisko pakalpojumu sniegšanas kvalitāti pieteicējam, un noskaidrot, kura no medicīnas iestādēm (vai ieslodzījuma vietā esošā vai ārpus ieslodzījuma vietas esošā) ir pieteicēju inficējusi arnbsp; C hepatītu.

[11] Administratīvā procesa likuma 92.pants noteic, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. Minētās tiesības izriet no Satversmes 92.panta, tās noteic arī Zaudējumu atlīdzināšanas likums.

Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 1.panta ir noteikts, ka likuma mērķis nodrošināt privātpersonai Satversme un Administratīvā procesa likumā noteiktās tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par mantisko zaudējumu vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar valsts pārvaldes iestādes prettiesisku administratīvo aktu vai prettiesisku faktisko rīcību. Konkrētajā gadījumā nav konstatēta Daugavgrīvas, Jēkabpils un Brasas cietumu administrācijas prettiesiska faktiska rīcība vai prettiesiski izdots administratīvais akts, līdz ar to nav arī konstatēts zaudējums. Ievērojot minēto, tiesa norāda, ka nepastāv Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likumā (4., 5., 6.pants) noteiktais zaudējumu atlīdzināšanas pamats, līdz ar to pieteicēja prasība par nodarītā personiskā un morālā kaitējuma atlīdzināšanu ir nepamatota.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu, 253.panta piekto daļu un 289.-291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

Noraidīt /pers. D/ pieteikumu par Daugavgrīvas, Jēkabpils un Brasas cietumu administrācijas faktiskās rīcības, inficējot pieteicēju ar C hepatītu, atzīšanu par prettiesisku un nodarītā personiskā un morālā kaitējuma 20000 *euro* apmērā atlīdzinājumu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rēzeknes tiesu namā.

Tiesnesis S.Linkevičs